

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Riigimetsa Majandamise Keskusele

Meie: 13.10.2023 nr 1-5/23/5952

Eesti Keskkonnaühenduste Koja tagasiside Riigimetsa Majandamise Keskuse arengukava kavandile perioodiks 2024-2028

Täname võimaluse eest kommenteerida RMK uue arengukava kavandit. Hea meel on näha, et keskkonnanahoiu olulisus on esile toodud ning paistab mõistmine, et RMK hallatavate maade kui väga väärtuslike looduskoosluste hoidmine on esmane ja olulisim ühiskondlik ootus. Näeme selles meie jaoks oodatud muutuse algust või vähemasti lootust sellele. Samuti toome positiivsena esile kaasava planeerimise tähtsustamise, ka siin on märgata head tahet.

Siiski on meil RMK arengukava kavandi osas üksjagu ettepanekuid. Kõige üldisemalt peame tõdema, et tegevuste ja mõõdikute tasand vajab tasakaalustamist. Näiteks ei ole loodusväärtuste hävimist arengukavas selgesõnaliselt ja otsustavalt piiratud, samal ajal kui intensiivse metsamajandamise jätkumist suunavad tegevused ja mõõdikud on selgesõnalisemad ja nii ka rakendatavad. Tahaksime näha, et RMK muutub ka sisuliselt ning asub täitma eespool nimetatud olulisimat ühiskondlikku ootust, mitte ei tee seda ainult kuvandina.

Samuti on kavandis puudu seni hävinu kompenseerimise plaanid, leiame jätkuvalt, nagu oleme ka varasemalt oma ootustes RMK arengule väljendanud, et maha raiutud vääriselupaigad ja Natura metsaelupaigad on vaja kompenseerida täiendavate vanade metsade range kaitse alla võtmisega. Meie varasemalt saadetud ootustes on veel terve rida punkte, mis on jätkuvalt aktuaalsed ning mida RMK arengukava kavand ei adresseeri, seetõttu viitame neile siin uuesti:

<https://elfond.ee/mets/keskkonnauhenduste-ootused-rmk-arengule>

Meie täpsemad kommentaarid ja ettepanekud arengukava kavandi osas on esitatud allpool.

1) Elurikkuse seisundi hoidmise ja parandamise arengusuund - kõige olulisemalt mõjutab riigimetsade elurikkust majandamisintensiivsus ehk raiemaht ja majandamisvõtted, kuivenduse ja tee-ehituse ulatus, kaitstavate alade pindala, samuti kultuurpuistute (sh istandikud) rajamine. Nimetatud mõjureid plaanitakse arengukava kohaselt alles analüüsida, luua kontseptsioonid jne või ei käsitleta nendega seotud probleeme sisuliselt üldse (nt raiemaht). Oleme seisukohal, et teadmised mõjude ja nende vähendamise vajaduse osas on juba praegu piisavad (vt nt [MAK alusuuring](#) ja peagi valmiv TÜ "Maaparandussüsteemide negatiivsete mõjude leevendus- ja kompensatsioonimeetmete rakendamise juhis"), et viivitamatult alustada elurikkuse seisundit realselt hoidvate ja parandavate tegevustega. **Teeme ettepaneku muuta käsitlust arengukavas selliselt, et kõige olulisemad eespool nimetatud elurikkuse mõjutegurid oleksid sellistena kajastatud ning seatud neile selged ja tulemust tagavad mõõdikud.**

2) RMK aastase koguraielangi keskkonnamõju hindamine on kohane ja vajalik, sellist plaani on heameel näha. **Toome siiski välja, et see peab hõlmama kõiki raietüüpe ning vajalik**

on hinnata juba ka 2025. aasta koguraiete keskkonnamõju, mistõttu teeme ettepaneku teha arengukavas vastavad täiendused.

3) Leiame, et ministri kinnitatud ja RMK ettepanekuna esitatud raiemäärad peavad tagama elurikkuse hoidmise ja riiklike kliimaeesmärkide täitmise ning ei tohi kaasa tuua negatiivset keskkonnamõju. See on võimalik vaid juhul, kui riigimetsa raiemaht väheneb oluliselt. **Teeme ettepaneku raiemahu vähenemise vajadus selgelt arengukavas kajastada ning siduda eeldatav raiemaht elurikkuse hoidmise ning riiklike kliimaeesmärkide täitmisega.** Oleme seisukohal, et arengukavas ette nähtav uuendusraiate hajutamine ja väiksemate lankide kasutus ei too kaasa negatiivse keskkonnamõju vähenemist ja võib seda hoopis suurendada, kui paralleelselt ei toimu raiemahu vähendamine. Senise keskkonnataluvust ületava raiemahuga jätkamisel kaasneb raiete hajutamise ja hoopis häiritud alade ulatuse kasv.

4) **Peame vajalikuks, et kuivenduse ja tee-ehituse investeeringud peatataks kuni nende tegevuste otstarbekus ei ole välja selgitatud ning teeme ettepaneku arengukava vastavalt täiendada.** Kuni kuivenduse ja tee-ehitusega elurikkusele ja kliimale avaldatava mõju selgitamiseni ja tasuvusanalüüside valmimiseni peab piirduma vaid vajaduspõhise reageerimisega ning võimaliku ulatusliku keskkonnakahju vältimiseks loobuma ülepinnalisest kraavide üle kaevamisest. Meie kogemus näitab, et RMK poolt koostatavad keskkonnamõjude analüüsid ei taga negatiivsest keskkonnamõjust hoidumist ja edaspidi on kuivendus- ja tee-ehitustööde planeerimisel vajalik seadusekohase keskkonnamõjude hindamise (KMH) läbiviimine. Natura alasid mõjutavate projektide puhul on KMH vältimise õigusvastasust kinnitanud ka kohus Kõrveveski lahendis. Settebasseinide jt keskkonnarajatiste suurearvuline rajamine ei muuda kuivenduse negatiivset keskkonnamõju olematuks ja täiendavate kaevetööde asemel peab eelistama kuivendustööde tegemata jätmist, kui nende vältimatu vajadus ei ole eelnevalt välja selgitatud.

5) Märgive, et märgade elupaikade taastamisplaanid on kordades väiksemad (seniste) kuivendustööde mahtudest. Selline proportsioon ei ole vastavuses RMK arengukava kavandis seatud elurikkuse hoidmise ja kliimasõbralikkuse eesmärkidega. **Teeme ettepaneku viia see proportsioon kooskõlla nimetatud eesmärkidega ning rõhutame, et põhilise panuse peab siin andma kuivendustööde mahtude vähenemine.**

6) Leiame, et arengukava peab arvestama ELi elurikkuse strateegia eesmärkidega. **Arengukavas on vajalik selgelt välja tuua, et 2030. aastaks peab kaitstavate alade pindala riigimetsas märgatavalt kasvama,** mis tähendab, et suurt osa riigimetsi tuleb hakata majandama elurikkuse hoidmise ja suurendamise eesmärgil. 100 000 hektarile RMK sisese kaitsestaatuse andmine ei ole piisav elurikkuse strateegiast tulenevate rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks ning üleilmse keskkonnakriisiga toimetulekuks. Oleme varasemalt viidanud, et täiendavate metsaalade kaitsmise vajadus elurikkuse strateegia eesmärkide täitmiseks jääb riigimaadel [300 000 hektari kanti](#).

7) Püsimetsanduse arendamise juures on oluline hakata arengukava perioodil tundlikel aladel uuendusraieid viivitamatult välistama ning püsimetsanduse võtteid rakendama. Uuendusraietega majandades ei ole võimalik säilitada ja hoida metsade loodus-, kultuuri- ja maastikuväärtusi. **Teeme ettepaneku uuendusraietelt püsimetsandusele üle minna kõikidel kaitstavatel aladel ja KAH-aladel ning arengukava vastavalt täiendada.**

8) **RMK siseste kaitsealade moodustamise asemel peab eelistama riiklikku kaitse alla võtmist, mis on avalik protsess, väärtustest lähtuv ja püsiv ning teeme ettepaneku arengukava sõnastust vastavalt muuta.** Kõrge kaitseväärtusega alade staatuse üle otsustamisega (kaitsmise või kaitsest loobumise üle) ei peaks tegelema RMK juhtkond või töötajad.

9) Oleme seisukohal, et RMK arengukavas seatav kliimaeesmärk peab olema ambitsioonikam. RMK hallatavad maad on kõige suurema süsiniku talletamise ja sidumise potentsiaaliga riigi poolt kontrollitavad alad, mis võimaldavad leevendada põllumajanduse, tööstuse ja transpordiga kaasnevat negatiivset kliimamõju. RMK tegevuses kliimanetraalsuse saavutamine ei ole seega kohane eesmärk. **Kohane on seada eesmärgiks, et RMKst saab kõige olulisem positiivse kliimamõjuga ettevõtte, mis aitab kaasa Eesti kliimaeesmärkide saavutamisele, teeme ettepaneku teha arengukavas vastav muudatus. Soovime näha arengukavas selget rõhuasetust sellele, et kõige enam talletavad süsinikku vanad looduslähedases seisundis kuivendamata metsad ja selliste koosluste hoidmine toob nii kaasa ka kõige suurema positiivse kliimamõju.**

10) Vaieldava kliimamõjuga intensiivmetsanduse võtteid (nt kultuuride rajamine, metsaselektioon) ei sobi positiivse kliimamõjuga tegevustena esitleda. Peame täiesti valeks istandike rajamise maksimaalse süsiniku talletamisega sidumist. Istandike ehk intensiivse puidukasvatuse alade rajamine riigimaadele võiks olla välistatud, kuivõrd see on vastuolus ühiskondliku ootusega keskkonnanahoiu, elurikkuse ja kliimasõbralikkuse osas. Peame riigimaade looduskoosluste asendamist vaesunud üliintensiivselt (lühikese raieringiga) majandatavate istandike aladega keskkonnakriiside ajastul sobimatuks ettepanekuks. **Teeme ettepaneku arengukava eelnevast tulenevalt täiendada. Ühtlasi teeme ettepaneku võtta suund loodusliku uuenduse hoidmisele ja kultuurpuistute rajamisest loobumisele ning arengukava vastavalt täiendada.** Raiejärgselt looduslikult uuenenud metsad on elurikkamad ja kliimamuutuste suhtes vastupidavamad.

11) Leiame, et riigimaalt varutud puidu müügi puhul on põhjendatud toetada vaid kohalikke kestvustoodete tootmisega tegelevaid ettevõtteid, sealhulgas ei ole õige kestvustoodete hulka lugeda tselluloosi jmt biotooteid. **Teeme ettepaneku arengukava kestvustoodete puudutavat osa vastavalt täiendada.**

12) Leiame, et puiduvoo tagamise osas on kohane ja arengukava enda üldeesmärkidele vastav seada eesmärgiks eelkõige puiduvoo tagamine ulatuses, mis tagab kliima- ja elurikkuse eesmärkide täitmise. Kui neis piirides on see võimalik, saab puiduvoog olla ka ühtlane. **Teeme ettepaneku arengukava vastavalt muuta.** Oleme seisukohal, et praegu kavandatud tingimusteta ühtlase puiduvoo eesmärk pärsib konkurentsi ja innovatsiooni puidutööstussektoris ning sektori vastavat ümberkujunemist. Ühtlasi takistab selline lähenemine kõige olulisema ühiskonna ootuse – elukeskkonna hoidmise - täitmist.

13) Leiame, et RMK uued ärisuunad peavad tagama elurikkuse säilimise ning olema kliimasõbralikud, et vastata ühiskondlikule ootusele ja arengukavas endas seatud strateegilistele sihtidele. **Teeme ettepaneku lisada arengukavasse vastav täiendus.**

14) **Leiame, et kohane on suunata RMK kommunikatsioon eeskätt parema keskkonnanohiu saavutamisele ning teeme ettepaneku tuua selline eesmärk ka arengukavasse.**

15) Oleme seisukohal, et RMK vahendeid on kohane suunata eelkõige keskkonna- ja kliimasäästlike lahenduste väljatöötamiseks tehtavasse teadustöösse, kuivõrd elurikkuse ja kliimaeesmärgid on prioriteediks nii RMK enda arengukavas kui ka riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil. **Teeme ettepaneku teha arengukavas vastav täpsustus.**

17) Arengukava koostamisele eelnenud aruteludes tõime läbivalt välja vajaduse selle järele, et RMK tegevus keskkonnaotsuste tegemisel oleks läbipaistev, RMK otsustus- ja kaasamisprotsessid vastaksid haldusmenetluse seaduse (HMS) mõistes avatud menetlustele ning otsuste keskkonnamõjusid hinnataks keskkonnamõju hindamise- ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) alusel. Tänapäevases praktikas nimelt ei tugine ükski RMK poolt initsieeritud ja kujundatav keskkonnaotsus (pikaajalised metsamajandamiskavad, KAH alade metsamajandamiskavad, kuivenduse- ja teedehituse otsused, erinevad RMK poliitikaid suunavad strateegiad) avatud menetluse ja keskkonnamõju hindamise regulatsiooni põhimõtetele. RMK arengukava kavandis viitavad sellised punktid nagu nt soov moodustada RMK sisesed kaitsealad, mitte aga kasutada selleks olemasolevaid looduskaitsealadel tuginevaid kaitsealatuüpe, ning soov rakendada teede ja kuivendusüsteemide rajamise tasuvuse ja keskkonnamõju analüüside uus süsteem, mitte hakata hindama neid aspekte keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse alusel, meie silmis sellele, et plaanis on jätkata endiselt otsustussüsteemiga, mis tugineb sisejuhiste ja sisemiste strateegiatele. Rõõmustame, et RMK arengukava seab eesmärgiks kaasava planeerimise, samas ei selgu arengukavast siiski nt KAH alade kaasamiskorralduse tulevik. Rõhutame, et ulatusliku keskkonnamõjuga otsuste langetamine RMK kui haldusorgani poolt peab kindlasti toimuma selgetel õiguslikel alustel ja selleks ettenähtud mõjude hindamise reeglite kohaselt. **Teeme ettepaneku sõnastada vastav eesmärk ka arengukavas.** Toome siinkohal esile, et märkame valmisolekut otsustussüsteemi muuta arengukava punktis, mille kohaselt on RMK arvestuslank aastateks 2026-2031 läbinud keskkonnamõju strateegilise hindamise protsessi. Peame seda õigeks lähenemiseks, nagu ka eespool välja tõime.

18) **Täiendusettepanekud ptk KESTLIKULT JA KLIIMAPOSITIIVSELT LOODUD TULU**

- Lause: “See tähendab, et arendame metsade majandamist edasi selliselt, et metsad **LISADA: “säilitaksid ja”** seoksid võimalikult palju süsinikku ning metsast väljatoodavast puidust oleks võimalik luua ühiskonnale eelkõige neid tooteid, milles süsinik püsib seotuna veel aastakümneid.”

- Lause “Süsinikuneutraalsuse saavutamiseks aastaks 2050 on koostatud RMK süsinikuemissiooni vähendamise kava. See tähendab tähelepanu pööramist fossiilsete kütuste kasutamisest tuleneva emissiooni vähendamisele. **LISADA: “, turvasmuldade kuivendusest lähtuva süsiniku heite vähendamisele, näiteks läbi püsimeetsanduse võtete rakendamise ja taastamistöõde ning raiematude vastavale reguleerimisele.”**

- Lause “RMK metsade seisukorda iseloomustav mõõdikute süsteem on uuendatud. See tähendab metsade seisukorra hindamisel täiendava tähelepanu pööramist metsade süsiniku **LISADA: “tagavara hoidmisele või suurendamisele,”** sidumise võimele ja ökoloogilisele seisundile.

• **Möödikutena teeme ettepaneku lisada seni seotud süsiniku tagavara, sh all- ja pealmaa biomassis ja mullastikus seotud süsiniku tagavara eraldi kategooriatena.** Esialgse hinnangu võib saada ELME projektist, mis on lõpetamisel. Vastav suunis on antud ka omanike ootuses: “Tagada, et riigimetsas (biomassis ja mullas) seotud süsinikuvaru ei vähene ja riigimaad panustavad kliimamuutuste leevendamisse sh kuivenduse keskkonnamõju arvestamine ja leevendamine.”

Jääme lootma, et RMK arengukava saab eelnevatele ettepanekutele tuginedes tugevam ja selgem, eelkõige just elurikkuse, loodushoiu ja kliimaeesmärkide täitmise osas. Oleme huvitatud tagasisidest oma ettepanekutele ning edasisest kaasamõtlemisest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton, Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator, EKO metsatöörühma nimel